

Hovpredikanten Per Schytténs tragiska levnadsöde

Natten mellan den 25 och 26 april 1820 utbröt en förfärlig eldsvåda i Konga prästgård. Kyrkoherden och hovpredikanten Pehr Schyttén innebrändes, och med honom även tre andra personer. Schytténs hustru räddades men var så svårt bränd, att även hon efter några dagar avled. Eldsvådan kom att bli slutpunkten för ett som helhet ovanligt tragiskt levnadsöde.

Barnaår och ungdomstid

Schyttén föddes i Öslövs by, Bosarps socken, den 3 september 1769. Han var son till kronolänsman Nils Schyttén och dennes hustru Anna Katarina, född Abelin. Fadern dog redan när Pehr var minderårig, troligen år 1779. Modern kunde dock hålla sin son i Katedralskolan i Lund. Där kunde han också själv bidra till finansieringen av sina studier genom att han innehade en klockarbefattning vid domkyrkoförsamlingen. Vid Lunds universitet inskrevs han

år 1787, alltså vid ganska tidig ålder. Han inriktade sig genast på att bli präst. Studierna måste dock tidvis avbrytas, för att han genom informatorsplatser skulle kunna skaffa sig medel. Han var dock färdig att prästvigas den 2 december 1792. Sitt första förordnande som präst fick Schyttén i Silvåkra och Revinge pastorat. Därefter blev han ämbetsbiträde åt sin förre rektor vid Katedralskolan i Lund, magister Lundborg, som blivit kyrkoherde i Bösarp och Simlinge. Där stannade han till Lundborgs död.

Äktenskapsbekymmer

År 1799 sändes Schyttén av stiftet till Ystad, "skolandes han tillika erinras om att jämte ömt iakttagande av sina förbindelser, uppföra sig anständigt och värdigt". Anledningen till denna erinran uppges vara att han några år förut brutit en ingången förlovning. Lys-

ning skall ha ägt rum i Bosarps kyrka år 1793 mellan Schyttén och klockaredottern i Bosarp Henrika Brita Möller, utan att dock giftermålet fullbordades. Troligen slapp han dock betala den i förväg överenskomna lösepenningen. År 1799 gifte han sig i varje fall med Johanna Utterman. Lite äventyrligt ansågs det på den tiden för en präst att ingå äktenskap innan han hade fast anställning. Dock skriver prosten Ahnfeldt härom: "Komministern Schyttén glömde ej sina prästerliga plikter för att vårda husligheterna. Han delade i flera år själavården i trenne församlingar samt skötte under samma tid och med utmärkt bifall en honom anförtrodd skolinrättning i sistnämnda stad. Så trägen möda gjorde utkomsten mindre bekymmersfull." Äktenskapet blev dock inte långvarigt. Under en tid av endast ett och ett halvt år förlorade Schyttén hustrun i lungsot och fyra barn.

Andra giftermålet

År 1808 fick Schyttén slutligen fast anställning, som stadskomminister i Karlskrona. Han ingick nu nytt äktenskap, med Sophia Rosqvist, f. Bergman. Från sitt förra giftermål medförde hon fyra barn. Några egna fick Schyttén inte i detta äktenskap.

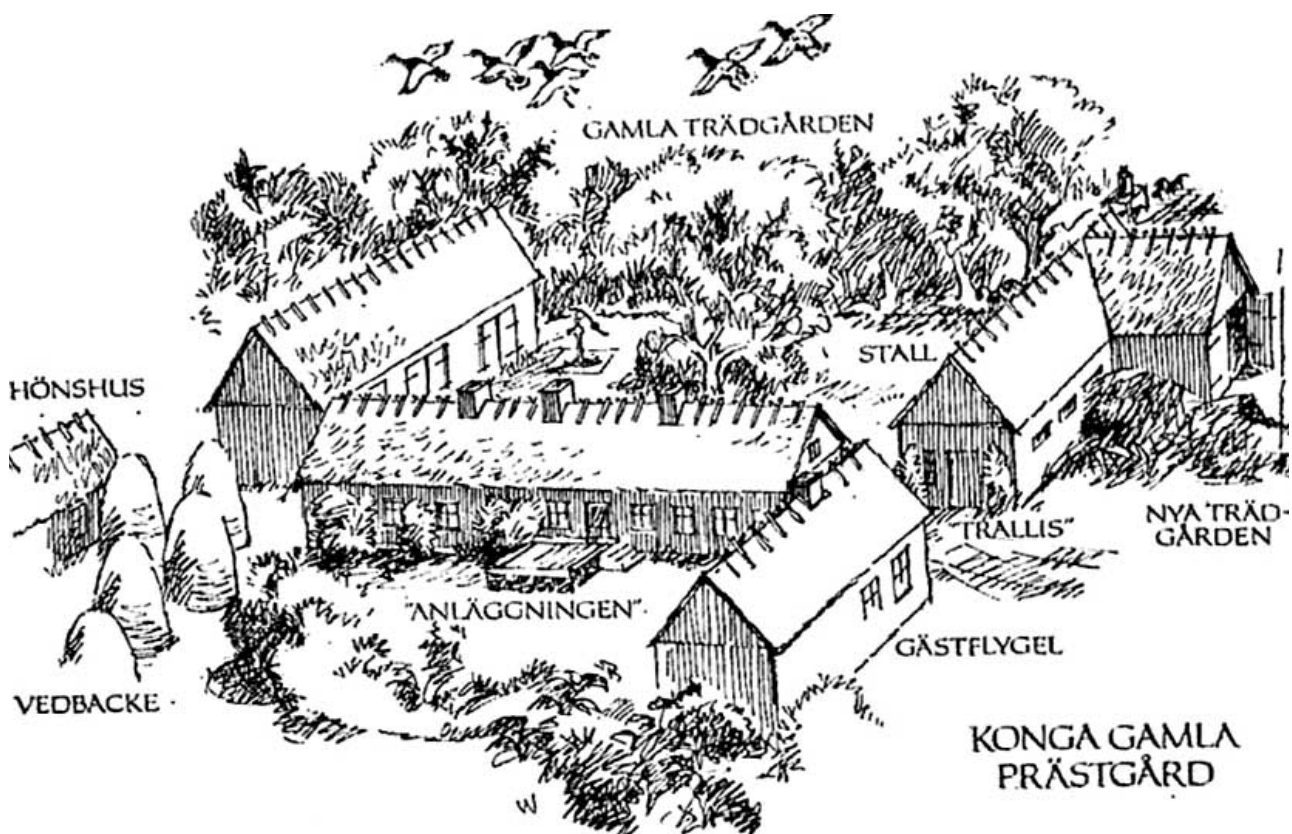
En särskild utmärkelse fick Schyttén då han år 1815 blev utnämnd till kunglig hovpredikant. Följande år sökte han befattningen som kyrkoherde vid amiralitetsförsamlingen i staden.

Han provpredikade över texten om den lame mannen. Hans framställning lär ha mottagits med mycket gillande och blev på begäran tryckt.

Av någon anledning tog han dock själv tillbaka sin ansökan och sökte istället Konga och Ask pastorat. Där blev han enhälligt vald och tillträdde den 12 mars 1817.

Katastrofen i Konga

Schyttén väntade sig väl nu några lugna år i de båda inte alltför stora församlingarna. Men olyckan följde honom också hit. Den kom i form av den inledningsvis nämnda, förödande och förfärliga eldsvådan. Denna utbröt kl. 1 på natten. I prästgården befann sig då utom tjänstefolket kyrkoherden och hans hustru och en fosterdotter Hilda Sylvander samt Schytténs åldriga moder, 82 år gammal. Men dessutom gästades prästgården vid tillfället av Schytténs styvdotter Lovisa och hennes make, kyrkoherden Kristian Roos, samt deras son och två döttrar. Schyttén själv, pigan Elna Jeppsdotter och familjen Roos' båda döttrar, sju och fem år gamla, omkom. Schytténs hustru Sophia avled några dagar senare av sviter efter eldsvådan. Kring den dramatiska händelsen bildades naturligt nog en tradition i bygden. Måns Olsson, en känd kommunalman i Ask vid 1900-talets början, gav för Folklivsarkivet i Lund följande skildring av branden, efter vad han hade hört berättas:

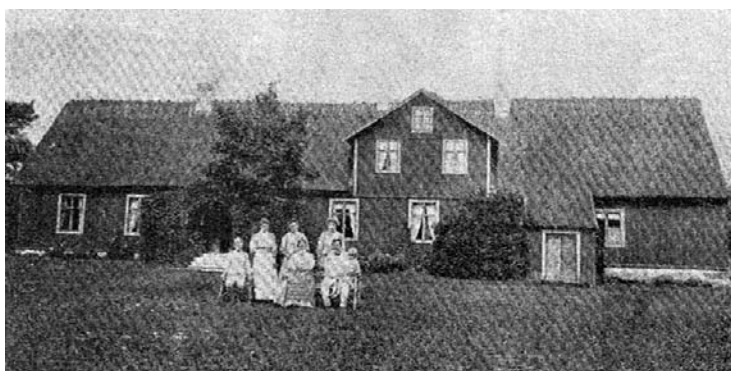
Konga gamla prästgård på 1910-talet. Teckning av Evert Skymne 1966.

Fakta och tradition om händelsen

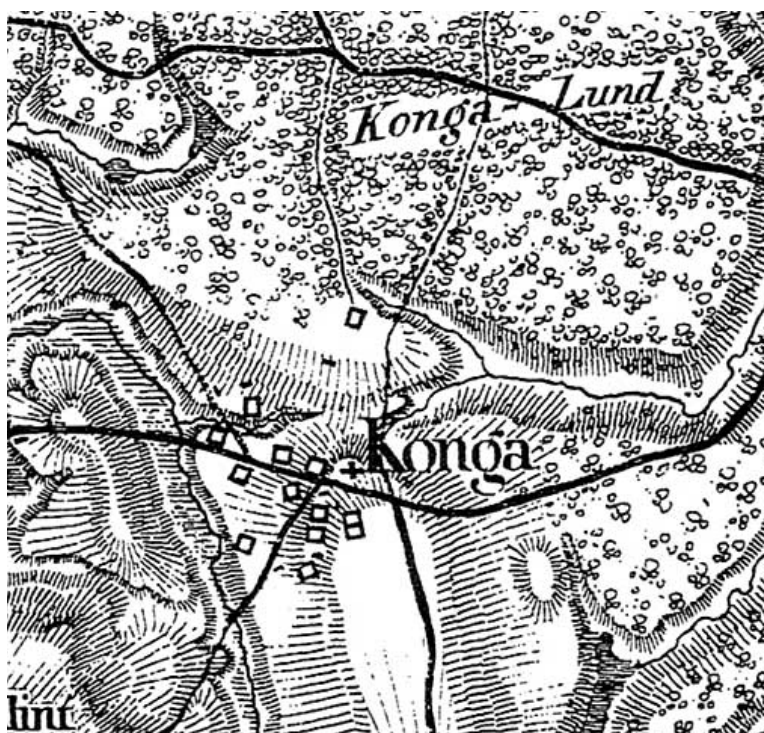
"Kyrkoherden Per Schyttén blev innebränd, ävensom två prästbarn från Bosarp, vilka voro på besök i prästgården. Det ena barnet hjälptes av en piga ut genom ett fönster men hamnade så olyckligt, att hon omkom omedelbart. Likdelarna av det andra barnet funnos under rummets järnugn. Kyrkoherdens lik låg förkolnat mitt på gårdsplatsen. Kyrkoherden hjälptes av gårdens ryktare över gården ut genom röken, men i portgången erinrade han sig, att han glömt kvar det skrin, vari han förvarade sin frimuraredräkt och återvände för att rädda detta, med den olyckliga påföljd, att kyrkoherden innebrändes. Ortsfolket trodde dock inte att det var allenast för frimuraredräktens skull, som kyrkoherden åter gick in i elden. Förhållandet var nämligen, att ena annexhemmanet i Ask denna vår varit ledigt till nytt arrende och emot en stadgeavgift av 6000 daler övertagits av en ny arrendator, under villkor att den årliga arrendeavgiften därefter blev ett rent obetydligt belopp. Dessa sextusen daler hade strax före eldsolyckan inbetalts till kyrkoherden och förvarats i samma skrin som frimuraredräkten." Uppgifterna bekräftas i Lunds stifts matrikel 1823. Prästlönebostället Ask nr 2 var bortlämnat på livstid mot 6 $\frac{3}{4}$ Rdr Bco årligen, en synnerligen liten summa.

Var det mordbrand?

Efter tidens sed hölls vid begravningen en likpredikan, av kyrkoherden Abraham Zacharias Pettersson. Han antydde att det kunde ha rört

Konga gamla prästgård ligger ca 250 m norr om kyrkan (prästlönebostället). Kyrkoherde Gustaf Schröder tillträdde pastoratet 1901, som fram till 1962 omfattade socknarna Konga och Ask. Här har den dynamiske prästmannen låtit sig avfotograferas med fru Gertrud, fyra barn och svärmor omkring 1910. Längst till vänster ses sonen Vilhelm, f. 1897, som sedermera skulle bli en av sin fars efterträdare på platsen. I pappas knä sitter lillasyster Greta, f. 1906 och gift Frostin.

Konga gamla by bestod på Schytténs tid av tolv frälsebönder under Knutstorp, samt prästgården. Denna ses på kartan ligga på den ljusa höjden rakt norr om kyrkan. År 1850 slogs frälsegårdarna samman till Kongagården, och bönderna blev arbetare vid denna.

sig om mordbrand. Som indicium anfördes att Schyttén flera gånger under det sista året talat om sin snart förestående död och om att bli innebränd. Predikanten fortsatte: "Här torde finnas de ibland eder, som gjort den bortgångna läraren många sorger. Han var esomoftats nödsakad att med Guds ords och samfundslagarnas hotelser bestraffa flera ibland eder: för eder och svordomar, otukt och oredlighet, träta och slagsmål, dryckenskap och gudstjänstens försummande. Måhända var någon så usel, att han påtänkte hämnd över ordningsmannen och gläder sig nu att elden utfört den." Talet lär sedan ha gått i bygden, att en murare skulle ha anlagt elden. En gammal man i Allarp lär ha omtalat detta rykte för kyrkoherde Cederberg, som verkade i Konga och Ask på 1880-talet. Men denne skall vid en förfrågan ha svarat att muraren vilade i frid i sin grav.

Även böcker och handlingar i kyrkoarkivet hörde till det som blev lågornas rov 1820, och mycket som kunnat vara av historiskt intresse gick därigenom förlorat.

Källa: Sven Selander, Hovpredikanten Pehr Schyttén i Konga, Lund 1954.

Georg Welin